

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Postavení beneficentů rodinného svěřenského (a nadačního) fondu

Nadační a svěřenské fondy nabízejí možnosti pro správu majetku, a to i v rámci rodiny, kdy jde o tzv. rodinné fondy. Stručně si shrneme, kde můžeme najít jejich právní úpravu, kdy fondy vzniknou a jaký je jejich účel, jakož i rozdíly mezi nimi. Zejména se zaměříme na práva beneficentů, protože jejich postavení není tak zřejmé a jednoznačné, jak se může na první pohled zdát. Důležitou roli hrají zakladatelská právní jednání, ve kterých zakladatel vymezení jejich postavení. Beneficienti mají obecně právo na plnění určené v zakladatelském právním jednání. Problém ovšem nastává, jakmile zakladatelské právní jednání není dostatečně určité, jelikož může následně vzniknout konflikt mezi zájmy zakladatele a beneficenta.

Nadační a svěřenské fondy obecně

Nadační fond

Nadační fond **představuje právnickou osobu**, která se řadí mezi **fundace**. Příslušnou právní úpravu nalezneme v § 394 a násl. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „**občanský zákoník**“). Účel nadačního fondu je užitečný společensky nebo hospodářsky[\[1\]](#), avšak v souladu s obecným pravidlem, uvedeným v § 144 odst. 1 občanského zákoníku, jej lze založit i za čistě soukromým účelem.[\[2\]](#)

Při jeho založení lze zvolit ze dvou možností:

- sepsání **zakládacích listin** a
- **pořízení pro případ smrti**.[\[3\]](#)

K samotnému vzniku fondu nicméně vždy dojde až dnem zápisu do nadačního rejstříku.[\[4\]](#) Majetek fondu se skládá z vkladů a darů zakladatele, přičemž není nijak omezen minimální částkou.[\[5\]](#) Původně byl nadační fond upraven samostatným zákonem, ale v důsledku rekonstrukce soukromého práva jeho úpravu, jakož i úpravu nadace, převzal občanský zákoník. Právě během rekonstrukce došlo k uvolnění pravidel pro využití fundací i pro jiné než veřejné účely. V současné

době lze sledovat vzestup popularity nadačních fondů zřizovaných právě za soukromým účelem, jak si ukážeme dále.

Svěřenský fond

Na rozdíl od nadačního fondu **není svěřenský fond právnickou osobou**. Právní úpravu nalezneme v § 1448 a násl. občanského zákoníku. Také tento fond lze založit k soukromému účelu (a v tomto případě je soukromé užití primárním účelem daného institutu), kdy slouží k prospěchu určité osoby nebo na její památku. Lze jej však zřídit i za účelem investování pro dosažení zisku k rozdělení mezi zakladatele, beneficienty a jiné osoby.[\[6\]](#)

Svěřenský fond se vytváří **vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele**.

Ten jej svěří správci k určitému účelu:

- **smlouvou**, respektive statutem, nebo
- **pořízením pro případ smrti**.[\[7\]](#)

Přestože se nejedná o právnickou osobu, tak je nutné zdůraznit, že **majetek ve fondu není vlastnictvím zakladatele, správce, ani osoby, které má být z fondu plněno**.[\[8\]](#) Jedná se o tzv. **vlastnictví bez vlastníka** (majetek tak nepatří právnické nebo fyzické osobě, ale svému účelu), které vychází z konceptu quebecké fiducie. Ačkoliv například ve Francii je tento režim odděleného vlastnictví běžný, a právě z francouzského pojetí vlastnictví quebecká fiducie vychází, tak v našem střeoevropském právním prostředí je však tento koncept cizí a také právě proto s sebou implementace svěřenského fondu dle quebecké předlohy přináší mnohá úskalí.

Rodinný nadační fond a rodinný svěřenský fond

Pokud tak zakladatel nadačního fondu určí v zakladatelském právním jednání, mohou se do postavení beneficiantů dostat klidně i všichni členové rodiny, tedy půjde o tzv. **rodinný nadační fond**. Tuto možnost lze samozřejmě i zúžit jen na některé konkrétní rodinné členy, případně připojit podmínku pro jmenování budoucích beneficiantů, respektive stanovit rozsah potenciálních beneficiantů.

O podobný případ se jedná u svěřenského fondu, kdy zakladatel ve statutu určí, že se obmyšlenými stanou rodinní příslušníci, tedy půjde o tzv. **rodinný svěřenský fond**.

Za **výhody** těchto fondů lze považovat zejména souvislost s případným dědickým řízením, kdy se díky nadačnímu fondu zakladatel nemusí obávat o roztržičnost majetku mezi své dědice, jakož jejich prostřednictvím zajistí ochranu majetku a péči o členy své rodiny do budoucna. To nejsou zdaleka jediné výhody jejich využití, avšak pro účely tohoto článku se jimi zabývat nebudeme a odkazujeme například na [náš dřívější článek na téma mezigeneračního předání majetku](#), kde jsme se jejich využití v rodinných strukturách věnovali komplexně.

Beneficienti nadačních a svěřenských fondů

Beneficienti nadačního fondu

Podíváme-li se do oddílu věnovanému fundacím v **občanském zákoníku**, tak **zjistíme, že postavení beneficiantů nadačních fondů nijak neupravuje**. Dle profesorky Ronovské lze beneficianta fundace, tedy i nadačního fondu, charakterizovat jako kohokoli, tedy **fyzickou i právnickou osobu, kdo může mít jakýkoli hospodářský užitek ze jmění vyčleněného do**

těchto struktur.^[9] Pro postavení beneficianta je stěžejní vůle zakladatele, kterou projeví v zakladatelském právním jednání.

Beneficienti však nikdy nejsou vlastníky majetku vyčleněného do nadačních fondů. Jelikož je jejich právní úprava skromná a nechává tak zjevně velkou míru diskrece zakladatelům při jejich zřízení, tak se v praxi často setkáváme s **využíváním mechanismů dobře známých lichtenštejnskému trustu**. Ten je na rozdíl od tuzemského nadačního fondu stavěn přímo na míru správě rodinného majetku.

Beneficienti svěřenského fondu

V § 1457 a násl. občanského zákoníku nalezneme úpravu **obmyšlených, tedy beneficentů ze svěřenských fondů**. Obmyšleným může být **jak fyzická osoba, tak právnická osoba**, dokonce i jiný svěřenský fond.^[10] Důležitým dokumentem pro postavení obmyšleného je statut, jelikož právě ten určuje podmínky, za kterých bude obmyšlenému ze svěřenského fondu plněno, jakož i rozsah plnění. S právem na plnění však nemohou být v rámci svěřenského fondu spojeny **žádné povinnosti**.^[11] Změna okruhu obmyšlených po vzniku svěřenského fondu je za určitých podmínek možná, pokud to statut připouští, jinak platí **princip stálosti**.

Obmyšlenému je ze zákona přiznáno několik **práv**, například **právo příslušné plnění odmítnout**, respektive zákon mu v § 1461 odst. 2 občanského zákoníku dává možnost vzdát se práva prohlášením učiněným ve formě veřejné listiny. Pokud lze obmyšleného určit, má **právo na dohled nad správou svěřenského fondu**. Není mu však přiznáno žádné věcné právo k majetku ve svěřenském fondu, jeho právo na plnění ze svěřenského fondu je uplatňováno vůči svěřenskému správci. Jedná se o zvláštní relativní obligaci *sui generis*, protože mezi svěřenským správcem a obmyšleným není smluvní vztah, ani svěřenský správce neodpovídá za plnění vůči obmyšlenému osobně.^[12]

Konflikt zájmů zakladatele a zájmů beneficentů

Některá pravidla ve svěřenském fondu

Aby se alespoň částečně předcházelo konfliktu zájmů zakladatele a zájmů beneficentů, občanský zákoník zavádí v případě svěřenského fondu osobu tzv. **svěřenského správce**. Svěřenským správcem může být i zakladatel svěřenského fondu nebo beneficiant, za splnění obecných podmínek, ale v takovém případě musí mít svěřenský fond dalšího svěřenského správce a správci musí právně jednat společně.^[13] V případě nespokojenosti s jednáním svěřenského správce lze postupovat tak, že zakladatel, obmyšlený nebo jiná osoba, která na tom má právní zájem, může soudu navrhnout, aby správci určité jednání uložil nebo zakázal, nebo aby soud správce dokonce odvolal či jmenoval nového. U soudu se lze taktéž dovolat neplatnosti právního jednání, kterým správce poškozuje samotný fond nebo právo obmyšleného.^[14] V případě, že by správce jmenoval a odvolával zakladatel, tak se výše uvedené vůči zakladateli nepoužije.

Hranici ochrany beneficianta a ochrany záměru zakladatele nám zákon neurčuje. Klíčovým je vždy zakladatelské právní jednání, ve kterém zakladatel vymezí účel fondu. V případě, že by ve shodě s původním úmyslem bylo možné účelu dosáhnout nebo mu lépe prospět změnou statutu fondu, tak zákon uvádí, že soud statut upraví.^[15] Klíčová je tedy definice samotného účelu v zakladatelském právním jednání. Na základě té soud určí, zda lze účelu dosáhnout jiným způsobem. **Zpravidla by nemělo docházet ke změnám podmínek pro plnění ze svěřenského fondu, ke změně v osobách obmyšlených nebo ke změně okruhu obmyšlených.**^[16]

Jako příklad lze uvést **beneficientovo právo na plnění**. To vzniká za podmínek určených

statutem.[17] V případě neplnění se beneficiant může obrátit na soud. Pokud by však beneficiantovo postavení, přiznané mu zakladatelským právním jednáním, bylo slabé (například v případě tzv. potenciálních beneficiantů[18]), existuje výše zmíněné riziko následných konfliktů se zakladatelem. Těm lze předejít dostatečně určitým a srozumitelným označením beneficianta v zakladatelském právním jednání, aby vznikl co nejmenší prostor pro pochybnost a různorodost výkladu.

Postavení v nadačním fondu

Samotné **postavení beneficiantů nadačních fondů a změnu zakladatelského právního jednání** v pododdílu věnovanému nadačním fondům v občanském zákoníku nenalezneme. Také v tomto případě hraje klíčovou roli zakladatelské právní jednání a účel v něm vymezený. **Dle Nejvyššího soudu je zakladatel nadačního fondu oprávněn měnit základací listinu nadačního fondu (i co do účelu) v rozsahu a způsobem, který si pro sebe v základací listině výslovně vyhradil, a to za (analogicky aplikovaných) podmínek stanovených pro změnu nadačních listin nadací, a že je také za stejných podmínek oprávněn vyhradit si právo vydávat a měnit statut nadačního fondu, respektive právo jmenovat a odvolávat členy správní rady a revizora.**[19]

Na právní úpravu týkající se změny zakladatelského právního jednání je tedy v tomto případě nutné aplikovat **analogii**. Ačkoliv tedy postavení beneficiantů nadačního fondu není zákonem výslovně upraveno, tak vzhledem k rozsáhlé, téměř neomezené diskreci zakladatele, lze dospět k závěru, že **ve srovnání se svěřenským fondem je jejich ochrana mizivá**.

V případě svěřenského fondu totiž jeho **zakladatel fakticky přichází o práva k vyčleněnému majetku**[20], zatímco v případě nadačního fondu může později měnit dokonce i samotný účel fondu, a tedy zasahovat do práv beneficiantů na první pohled bez omezení. Což je něco, co je v podmínkách fiducie ovládané zásadou neměnnosti a kontinuity statutu nemyslitelné. Ovšem samozřejmě platí, že po dobu, co jsou beneficianti nadačního fondu platně v souladu se základací listinou zapsáni jako beneficianti, tak plnění, na která jim vznikl v této době nárok, jsou plně vymahatelná.

Inspirace zahraniční právní úpravou a svěřenský fond

Pravidlo *Saunders v Vautier*

Anglické právo přináší jiný úhel pohledu na **svěřenské fondy**. Pravidlo vycházející z případu *Saunders v Vautier* je jedním z nejstarších principů **anglického trustového práva**, dost možná i tím nejdůležitějším. Uvádí, že obmyšlený s absolutním nárokem k majetku v trustu, který je dospělý a svéprávný, může požadovat od správce převedení majetku v trustu na svoji osobu, nehledě na jakékoli instrukce zakladatele. Převodem dojde zároveň k zániku trustu.[21]

Zmíněné pravidlo se v našem právním systému neuplatňuje, jelikož u nás je klíčová vůle zakladatele, jakož i účel fondu. A je tomu tak nepřekvapivě, vzhledem k inspiraci quebeckou předlohou.

Pravidlo *Claflin v Claflin*

Dalo by se říci, že české pojetí trustu ztělesněné v úpravě svěřenského fondu má, co se postavení beneficiantů týče, daleko blíže k **americkému trustu**. U amerického trustu se totiž stipuluje jiné pravidlo vycházející z tamějšího případu *Claflin v Claflin*. [22] Parafrázováno zní pravidlo tak, že **přání zakladatele převažuje do té doby, dokud je v souladu s prvně určeným účelem, za kterým byl trust zřízen**. Česká obdoba tohoto pravidla se krystalizuje především v ustanovení § 1469 odst. 2 občanského zákoníku, který se věnuje změnám statutu, což je vzhledem k silné institucionalizaci tuzemského svěřenského fondu daleko přílehavější (než koncepce trustu

vycházející z pravidla *Saunders v Vautier*).

Postavení beneficentů je tak daleko slabší, když stěžejní je vždy vůle zakladatele při zřízení svěřenského fondu. Byť je příklon české úpravy k této koncepci trustu zřejmý, tak nicméně zůstává nevyřčen.

Závěr

Svěřenské a nadační fondy s sebou přinášejí zajímavou možnost správy majetku, ale mají i svá úskalí. Mezi ně patří například **střety zájmů zakladatelů s beneficenty**. V případě, že se beneficent domáhá u soudu svého práva na plnění, musí být toto právo dostatečně určeno v zakladatelském právním jednání a vždy musí být v souladu se zamýšleným účelem fondu.

U statutu svěřenského fondu platí princip neměnnosti, tedy po vzniku fondu je jeho změna možná pouze v hraničních případech.

V případě nadačního fondu pak zakladatelskou listinu měnit lze, vyhradí-li si zakladatel pro sebe toto právo.

Komplikacím spojeným s touto problematikou se lze vyhnout dostatečným určením jak samotného účelu fondu, tak postavení beneficentů v zakladatelském právním jednání. Pokud však zakladatelé vynaloží dostatečnou pečlivost při svém zakladatelském právním jednání, tak jsou pro ně leckdy svěřenské a nadační fondy dobrou příležitostí při nakládání s majetkem, zejména jde-li o **rodinné fondy**. Ty následně mohou ušetřit mnoho problémů spojených s ochranou rodinného majetku prostřednictvím struktur využívajících rodinných svěřenských či nadačních fondů.

JUDr. Ing. Jan Vych,
advokát

Mgr. Adam Sznepka,
advokátní koncipient

Nikol Zlámalová,

právní asistentka

Advokátní kancelář Vych & Partners, s.r.o.

Lazarská 11/6
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 517 466
Fax: +420 222 517 478
e-mail: office@ak-vych.cz

---

[1] § 394 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[2] PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (3. aktualizace). § 394. Praha: C. H. Beck, 2024, marg. č. 6.

[3] § 395 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[4] § 397 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[5] § 398 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[6] § 1449 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[7] § 1448 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[8] § 1448 odst. 3 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[9] RONOVSÁ, Kateřina. Beneficienti fundací určených ke správě rodinného majetku. Právní rozhledy, 2021, č. 22, s. 763-768.

[10] SPÁČIL, KRÁLÍK a kol. Občanský zákoník III. Velké komentáře. Věcná práva (§ 976-1474). 2021,

2. vydání, s.1530.

[11] SPÁČIL, KRÁLÍK a kol. Občanský zákoník III. Velké komentáře. Věcná práva (§ 976-1474). 2021, 2. vydání, s.1563.

[12] SPÁČIL, KRÁLÍK a kol. Občanský zákoník III. Velké komentáře. Věcná práva (§ 976-1474). 2021, 2. vydání, s.1531.

[13] § 1454 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[14] § 1466 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[15] § 1469 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[16] PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (3. aktualizace). § 1469. Praha: C. H. Beck, 2024, marg. č. 9.

[17] § 1459 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

[18] Blíže k členění beneficentů např. RONOVSÁ, Kateřina. Beneficienti fundací určených ke správě rodinného majetku. Právní rozhledy, 2021, č. 22, s. 763-768.

[19] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2018, sp. zn.: 29 Cdo 3225/2016 .

[20] Pakliže by si pro sebe zakladatel vymínil příliš široká diskreční oprávnění, tak se před námi otevírá otázka, zda vůbec svěrenský fond platně vznikl, jelikož svěrenský fond vzniká vyčleněním majetku se současným neodmyslitelným oproštěním se od jakékoli formy vlastnického práva k němu jiné osoby, respektive osoby zakladatele. K tomu podrobněji viz článek J. Turka. Důsledky vlivu zakladatele na správu majetku vyčleněného do svěrenského fondu. Dostupné na: [epravo.cz](#).

[21] AMBRUZ, Vladimír. Pravidlo Saunders v Vautier a svěrenský fond. in TICHÝ, Luboš (ed.). Svěrenský fond a trust – jejich fungování v mezinárodním srovnání. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Praha: Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 2016. ISBN 978-80-87975-55-8, s. 60.

[22] Opak. cit. s. 64.

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)